

Ψος αὐτοῦ 700 ποδ. Ἐσωθεν εἶναι ἐστρωμένος μὲ ἀμμωνιακόν καὶ θεῖον. Περιηγηταί τινες εἰσῆλθον εἰς τὸν κρατῆρα διὰ σχοινίων, ἀλλὰ μερικοὶ ἔγιναν θύματα τῆς τόλμης των, μὴ προφθάσαντες νὰ δόσωσιν ἐγκαίρως τὸ σημεῖον τῆς ἀναβάσεως. Ἡ Ἱστορία μᾶς ἀναφέρει ἕως 80 ἐκρήξεις τῆς Αἴτνης. Ἡ κατὰ τὸ 1819 συμβᾶσα ἔκαμε νέας τρύπας εἰς τὸν κατήφορον τοῦ ὄρους· ἡ δὲ τὸ 1812, ἥτις ἦτο καὶ ἰσχυροτέρα, διεκράτησεν ἕξ μῆνας. Ἡ λάβα τῆς Αἴτνης εἶναι πυκνοτέρα τῆς τοῦ Βεσουβίου, καὶ τρέχει ἀργότερα ἐκείνης.

~~~~~

ΑΠΛΟΥΣΤΑ ΓΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ

ΛΟΓΙΚΗΣ.

Μάθημα Α΄.

Καθὼς εἶναι ἀνάγκη ὅλοι ἐν γένει, ὁποιασδήποτε καταστάσεως καὶ βαθμοῦ, νὰ γνωρίζωσι τὰς πρώτας τοῦλάχιστον ἀρχὰς τοῦ ὄρθως λέγειν καὶ γράφειν, οὕτως ὀφείλουσι νὰ ἔχωσιν ἰδέαν τινὰ καὶ τῆς τέχνης τοῦ ὄρθως συλλογίζεσθαι. Τοῦτο παρεκίνησε καὶ ἡμᾶς νὰ ἐκθέσωμεν τὰ ἀκόλουθα ἀπλοῦστα Μαθήματα, τὰ ὅποια ἀναπτύσσονται καὶ διὰ διάφορον παραδειγμάτων, διὰ νὰ γίνωσι καταληπτότερα.

Ἡ Λογική, περὶ τῆς ὁποίας ὀλίγα τινὰ Μαθήματα μέλλομεν νὰ ἐκθέσωμεν, εἶναι μέρος τῆς Φιλοσοφίας, διὸ κρίνομεν ἀναγκαῖον νὰ εἴπωμεν πρῶτον τί εἶναι Φιλοσοφία.

Ἡ λέξις Φιλοσοφία παράγεται ἐκ τοῦ φίλος καὶ σοφία, καὶ σημαίνει τὴν σοφίαν ἐνταυτῶ καὶ τὴν ἀρετὴν, τὰ ὅποια οἱ προπάτορες ἡμῶν δὲν ἐθεώρουν ὡς δύο διάφορα ἀντικείμενα, ἀλλὰ τὰ ἐξεφράζοντο ὑπὸ μίαν καὶ τὴν αὐτὴν λέξιν.

Ἄνθρωπος ἐνάρετος λέγεται ὅστις γνωρίζει τὰ χρέη του, τὰ ἐκπληροῖ, καὶ ἀγωνίζεται καθ' ἑκάστην νὰ βελτιώσῃ ἑαυτόν· σοφὸς δὲ, ὅστις διὰ τῆς σπουδῆς, τοῦ κόπου καὶ τῆς μελέτης του ἐφώτισε τὸ πνεῦμά του ἀποκτῶν γνώσεις. Ὁ φιλόσοφος λοιπὸν, ἤγουν ὁ καὶ ἐνάρετος καὶ σοφός, πρέπει νὰ γνωρίξῃ ὅλα ὅσα συντείνουσι νὰ

βελτιώσῃ τὴν καρδίαν του καὶ νὰ τελειοποιήσῃ τὸ πνεῦμά του. Ἐν ἐνὶ δὲ λόγῳ ἡ φιλοσοφία γενικώτερον θεωρούμενη εἶναι τὸ ἄθροισμα ὅλων τῶν γνώσεων τὰς ὁποίας δύναται ν' ἀποκτήσῃ ὁ ἄνθρωπος. — Ἡ Λογικὴ, ἡ Μεταφυσικὴ, ἡ Φυσικὴ, ἡ Χημεία, ἡ Ἡθικὴ, τὸ Δίκαιον, ἡ Ἱστορία, ἡ Πολιτικὴ καὶ ὅλαι αἱ ἐπιστῆμαι, κτλ. ἀποτελοῦσι τὴν φιλοσοφίαν.

Μετ' ὀλίγον θέλομεν ἰδεῖν ὅτι ὅλων τῶν γνώσεων ἡ Λογικὴ ἐπέχει τὸν πρῶτον τόπον.

Τί εἶναι ἡ Λογικὴ; — Ἡ Λογικὴ εἶναι τέχνη τοῦ σκέπτεσθαι, ἡγουν ἡτις μᾶς διδάσκει πῶς νὰ συλλαμβάνωμεν ἰδέας, νὰ κρίνωμεν, νὰ συλλογίζώμεθα κτλ.

Ὅλοι οἱ ἄνθρωποι σκέπτονται, διότι ἡ σκέψις κυρίως εἶναι μέρος τῆς ὑπάρξεως τοῦ ἀνθρώπου. Ποίαν λοιπὸν χρείαν ἔχομεν νὰ μάθωμεν νὰ σκεπτόμεθα; καὶ διατί τοῦτο νὰ γίνῃ ἰδιαιτέρα τέχνη; — Ἴδου ὁ λόγος.

Ἡ διανοητικὴ τοῦ ἀνθρώπου δύναμις εἶναι πολλὰ περὶωρισμένη. Κατὰ πᾶσαν στιγμὴν βλέπει διάφορα πράγματα ἅτινα τὸν ἐξιππάζουσιν. Οἱ ἐπὶ κεφαλῆς αὐτοῦ ἐξηρητημένοι ἀστέρες, τὸ φῶς καὶ ἡ θερμότης ἅτινα δέχεται ἐξ αὐτῶν, ἡ βροντὴ ἡτις τὸν ἐκπλήσσει, τὰ ζῶα ἅτινα τὸν τρέφουσι, τὰ φυτὰ τὰ ὁποῖα καλλιεργεῖ, τὸ ἴδιον αὐτοῦ σῶμα, ὁ ἴδιος αὐτοῦ στοχασμὸς, τὸν φαίνονται ὅλως διόλου ὡς μυστήρια. Ἄλλ' ὡς νὰ μὴν ἦτον ἀρκετὰ μεγάλη ἡ ἀμάθειά του αὕτη, ἡθέλησε μόνος νὰ μορφώσῃ καὶ ἄλλας πλάνας, νὰ διαφθείρῃ τὴν ὁποῖαν παρὰ τῆς φύσεως ἔλαβε πολύτιμον δύναμιν τοῦ νὰ διακρίνῃ τὸ ἀληθές ἀπὸ τὸ ψευδές, τὸ καλὸν ἀπὸ τὸ κακόν, καὶ τὸ ὠφέλιμον ἀπὸ τὸ βλαβερόν. Κατὰ πᾶσαν περίστασιν ἀμέσως ὅτε τὰ πάθη του τὸν κατέπεισαν ὅτι ἦτο συμφέρον του νὰ κρύψῃ τὴν ἀλήθειαν, τοσοῦτον τὴν πρέστειλεν, ὥστε τὴν ἔκαμε νὰ μὴ φαίνηται πλέον, καὶ, διὰ νὰ δικαιολογήσῃ τὰ σφάλματά του ἢ τὰ λάθη του, ὑπὸ τὸ πρόσχημα τῆς ἀρετῆς ἐστόλισε τὴν κακίαν.

Οὕτως, εἰς διάρκειαν πολλῶν αἰώνων ὁ ἄνθρωπος ἔκα-

με κ' ἐλάτρευσε Θεοὺς ἐπίσης ὑποκειμένους εἰς τὸ ἔγκλημα ὡς αὐτός. Καὶ ὅτε ἐννόησε τὸ σφάλμα του τοῦτο, ἄλλα πάθη τὸν ἀπεμάκρυναν τῆς ἀληθείας, καὶ ὁ κόσμος διεμοιράσθη εἰς πλῆθος παντὸς εἴδους διαφορῶν. — Οὕτως, εἰς τοὺς χρόνους τῆς βαρβαρότητος καὶ ἀμαθείας, ἡ ἀλαζονεία καὶ ὑπεροψία κάμγουσα τοὺς ἡγεμόνας τῶν λαῶν νὰ νομίζωσιν ὅτι ἦσαν φύσεως ἀνωτέρας τῶν κοινῶν ἀνθρώπων, τοὺς κατήντησε νὰ λησμονήσωσιν ὅτι ἦσαν ἀπλῶς φύλακες τῶν νόμων, καὶ νὰ διακηρυχθῶσιν ἀντιπρόσωποι αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ. Καὶ, διὰ νὰ κρύψωσι τὴν ἀρχὴν των, ἦτον ἀνάγκη νὰ νοθεύσωσι τὴν ἱστορίαν, νὰ ψευδεπιγράψωσι τὰ μνημεῖα, καὶ νὰ πλάσωσι τέρατα καὶ σημεῖα. Καὶ εὗρηκαν ἀνθρώπους οἵτινες συμεριζόμενοι μετ' αὐτῶν τὰ ἐκ τούτων κέρδη, ἐπέκτειναν ἐπὶ μᾶλλον τὴν ἐπιρροὴν αὐτῶν, καὶ ἐκ τούτου ἐγεννήθησαν αἱ περὶ κληρονομικῆς εὐγενείας προλήψεις, καὶ τὰ τοιαῦτα.

Τὰ ἀνωτέρω ἀνεφέραμεν ὡς ἀπλᾶ παραδείγματα μόνον. Ἡθέλαμεν δ' ἐπιχειρισθῆν πράγμα ἀδύνατον ν' ἀριθμήσωμεν κατὰ μέρος τὰς πλάνας, καὶ τὰς προλήψεις αἵτινες ἀδυνατίζουν καὶ ἐμποδίζουν τὴν σκέψιν τοῦ ἀνθρώπου, ἥτις, ὡς προῖδομεν, αὐτὴ κατ' ἑαυτὴν εἶναι ἀδύνατος.

Οἱ φιλόσοφοι ἠγωνίσθησαν ν' ἀνορθώσωσι, νὰ καθάρισωσι καὶ νὰ βελτιώσωσι τὴν διανοητικὴν μας δύναμιν. Τὸ ἀνώτερον αὐτῶν πνεῦμα ἠδυνήθη ν' ἀνακαλύψῃ ὅσα ἐκρύπτοντο ἀπὸ τοὺς κοινούς ἀνθρώπους. Ἀλλ' αἱ ἀνακαλύψεις αὐτῶν δὲν ἔγιναν διὰ μιᾶς. Πολλὰς ἀποπείρας καὶ πολλοὺς ἀγῶνας ἦτον ἀνάγκη νὰ κάμωσι πρότερον διὰ νὰ διαπεράσωσι τὰ καλύπτοντα τὴν ἀλήθειαν σκότη. Ἀλλὰ καὶ ἐφρόντισαν νὰ σημειώσωσι πᾶν βῆμα τὸ ὁποῖον ἔκαμαν εἰς αὐτὴν, καὶ εἰς τὰς παρατηρήσεις των προσέθεσαν καὶ καθοδηγίας διὰ τοὺς ὅσοι ἤθελον νὰ βαδίσωσιν εἰς τὰ ἴχνητων.

Ἡ συλλογὴ τῶν παρατηρήσεων τούτων καὶ καθοδηγητῶν συνιστᾷ τὴν, περὶ ἧς ὁ λόγος, Λογικὴν. Ἡ Λο-

γικῆ ἢ λοιπὸν εἶναι συλλογὴ παρατηρήσεων καὶ καθοδη-
γιῶν αἵτινες τείνουσι νὰ διευθύνωσι τὸ πνεῦμα τοῦ ἀνθρώ-
που εἰς τὴν ἀναζήτησιν καὶ τὴν ἀπόδειξιν τῆς ἀληθείας.

Διὰ νὰ δείξωμεν πῶς τὸ πνεῦμά μας ἐνεργεῖ ὅταν θέ-
λη ν' ἀναζητήσῃ ἢ ν' ἀποδείξῃ ἀλήθειάν τινα, ἄς με-
ταχειρισθῶμεν τὴν ἀκόλουθον ἀπλουστάτην σύγκρισιν,
ὅτι ἤς γίνονται εὐληπτότερα ὅσα μέλλομεν ἀκολουθῶς νὰ
εἴπωμεν.

* Ἦς ὑποθέσωμεν ὅτι ἀνθρώπος τις ἔχων μετὰ τινος
κρισολογίαν περί τινος ὑποστατικοῦ, ἔρχεται νὰ μᾶς συν-
βουλευθῇ. Κατὰ πρῶτον ζητοῦμεν νὰ λάβωμεν ἰδέας περί
τῆς κρισολογίας. Ἐρωτῶμεν λοιπὸν ποῖον εἶναι τὸ ὑποστατι-
κὸν τοῦτο, ἀπὸ πότε τὸ ἔχει εἰς τὴν ἐξουσίαν του, μὲ ποῖα
ἀποδεικτικά, μὲ ποίους μάρτυρας δύναται νὰ βεβαιώσῃ ὅτι
εἶναι ἰδικόν του; Ἄφοῦ δὲ λάβωμεν τὰς ἰδέας ταύτας,
τὰς παραβάλλομεν συναλλήλως, ἐξετάζομεν ἂν τὰ ἀποδει-
κτικά ἢ οἱ μάρτυρες ἀντιφάσκωσι, καὶ, ἀφοῦ τὰ ἐξετά-
σωμεν ἀκριβῶς, κρίνομεν ἀκολουθῶς ὅτι συμφωνοῦσιν
ἢ ὅτι δὲν συμφωνοῦσιν. * Ἄν κρίνωμεν ὅτι συμφωνοῦσιν,
εὐκόλως δυνάμεθα νὰ ἐξάξωμεν ἐκ τῆς πρώτης ταύτης
κρίσεως, συλλογισμοὺς ἢ ἐπιχειρήματα
πρὸς ὑποστήριξιν τοῦ πράγματος, ἤτοι τὴν χρηστότητα, τὴν
πίστιν, τὸν ἀριθμὸν τῶν μαρτύρων, τὴν χρονολογίαν τῶν
φερομένων ἀποδεικτικῶν, κτλ. * Ἄν δὲ τελευταῖον, τὸ ὀ-
ποῖον καὶ γίγνεται συχνάκις, δυνάμεθα νὰ κάμωμεν πολ-
λοὺς συλλογισμοὺς ὥστε νὰ καταπειθῶμεν ἡμεῖς, ἢ νὰ κατα-
πέισωμεν ἄλλους ὅτι τὸ ὑποστατικὸν ἀνήκει εἰς αὐτὸν ὃς
τις τὸ ἀπαιτεῖ, ὀφείλομεν νὰ βάλωμεν εἰς τοὺς συλλογι-
σμοὺς μας τάξιν τινὰ ἤτοι μέθοδον πρὸς διασάφησιν
τῆς ἀληθείας, καὶ πρὸς ἀπόδειξιν τοῦ ἔχοντος δίκαιον.

Τὸ ὅποῖον λοιπὸν ἡμεῖς κάμνομεν εἰς τὴν ὑπόθεσιν
ταύτην, ὅνοῦς τὸ κάμνει πάντοτε ὅταν θέλη ν' ἀνακαλύψῃ
τινὰ ἀλήθειαν. Πρῶτον μορφώνει ἰδέας, ἔπειτα παρα-

βάλλει τὰς ἰδέας ταύτας, καὶ ἡ σύγκρισις αὕτη εἶναι Κρίσις Ἐκ τῆς πρώτης δὲ ταύτης κρίσεως γεννῶνται ἄλλαι, καὶ αὗται λέγονται Συλλογισμός. Ἐλευταῖον δὲ τὰς ἰδέας ταύτας, τὰς κρίσεις καὶ τοὺς συλλογισμοὺς ἐκθέτει κατὰ τὴν φαινομένην εἰς αὐτὸν καθαρωτέραν Μέθοδον.

Τὸ κατὰ διαδοχὴν γινόμενον τοῦτο βῆμα τοῦ ἀνθρώπινου πνεύματος μᾶς παρέχει τὰς φυσικὰς διαιρέσεις τῆς περὶ ἧς πραγματευόμεθα τέχνης. Ὅθεν θελομεν διαιρέσει τὴν Λογικὴν εἰς τέσσαρα κεφάλαια· εἰς τὸ πρῶτον, θελομεν διαλάβει περὶ τῆς Ἰδέας, εἰς τὸ δεύτερον, περὶ τῆς Κρίσεως, εἰς τὸ τρίτον, περὶ Συλλογισμοῦ, καὶ εἰς τὸ τέταρτον περὶ Μεθόδου.

Η ΣΥΣΤΑΣΙΣ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΙΩΝ ΕΙΣ ΤΑΣ

ΑΝΑΤΟΛΙΚΑΣ ΙΝΔΙΑΣ.

ΠΟΡΤΟΓΑΛΛΟΙ.

Περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ ΙΕ' αἰῶνος ὅλη ἡ Εὐρώπη ἦτον εἰς μεγάλην κίνησιν. Αἰσταυροφορικαὶ λεγόμεναι ἐκστρατεῖαι, ἡ ἐφεύρεσις τῆς Ναυτικῆς Πυξίδος, καὶ τῶν τεχνῶν αἱ πρόοδοι εἶχον διερεθίσει τὰ πνεύματα, καὶ διεγείρει τὴν φαντασίαν πολλῶν. Εἰς τὸ ἐξῆς ἡ Μεσόγειος Θάλασσα ἐφαίνετο πολλὰ στενὴ πλέον, καὶ οἱ ἄνθρωποι, ὡς διὰ προγνωστικῆς τινὸς δυνάμεως, ἤσθάνοντο ὅτι ὁ κόσμος ὅλος δὲν ἦτον ἀκόμη γνωστός. Μετὰ ἀνησυχου περιεργείας ἀνεγίγνωσκον πανταχοῦ τὰς εἰς τὸ ἐνδότερον τῆς Ἀσίας καὶ Ἀφρικῆς περιηγήσεις τοῦ ἐκ Βενετίας Μάρκο-Πόλου καὶ τοῦ Ἀγγλοῦ Ἰωάννου Μανδεβίλλου. Καὶ ὡς νὰ ἠγείρετο ἀπὸ βαθύν ὕπνον τὸ ἀνθρώπινον πνεῦμα, ἀνηρεῦνα μετ' ἐπιμελείας αὐτῶν ἔχοντες ἀληθείας αἱ παλαιαὶ τῶν Φοινίκων παραδόσεις, οἵτινες ἐβεβαίουν ὅτι εἶχον περιέλθει τὴν Ἀφρικὴν, καὶ τὰ λεγόμενα περὶ τινος